

Positieve Gezondheid de wijk in!

Handleiding Integrale Wijkaanpak
op basis van Positieve Gezondheid
en Leefomgeving

Waarom?

Het Louis Bolk Instituut ontwikkelt en implementeert integrale, wijkgerichte oplossingen op basis van Positieve Gezondheid. Het doel is het bevorderen van gezondheid, veerkracht en eigen regie van bewoners door in te zetten op het verbeteren van de leefomgeving en de energie van bewoners. Onze missie is het bijdragen aan een sociaal en fysiek duurzame samenleving, waarin mensen kunnen leven vanuit hun verlangens en waarin ruimte is om talenten te ontwikkelen.

Deze handleiding is erop gericht beleidsmakers en professionals in het sociale domein samen met wijkbewoners te helpen met het ontwikkelen van wijkgerichte oplossingen. Deze handleiding geeft het proces en succesfactoren weer van door ons uitgevoerde projecten.

Gemeente Amsterdam, stadsdeel Zuidoost: 'Positieve Gezondheid raakt zoveel thema's tegelijk. Het gaat over gezondheid, eenzaamheid en wat mensen zelf kunnen doen. Door ook de leefomgeving erbij te betrekken wordt direct de verbinding tussen burgers en professionals gelegd. Alles wordt ineens op een laagdrempelige manier bespreekbaar door het Bolk-model voor Positieve Gezondheid en Leefomgeving'.

Voor wie?

- Beleidsmakers op het gebied van gezondheid en leefomgeving
- Professionals werkzaam in het sociale domein

Stap 1 Laat bewoners van begin af aan participeren

Zet in op de energie van bewoners. Vind aansluiting bij wat inwoners zelf, al dan niet samen met hun netwerk, kunnen doen om tot een zo volwaardig mogelijke participatie in de samenleving te komen.

Voorbeeld → LBI heeft de Gemeente Delft ondersteund bij het integreren van Positieve Gezondheid in het nieuwe Gezondheidsbeleid. Een belangrijke verandering voor de gemeente was om verlangens en energie van bewoners als uitgangspunt te nemen. Deze werden vervolgens gekoppeld aan de speerpunten van de Gemeente.

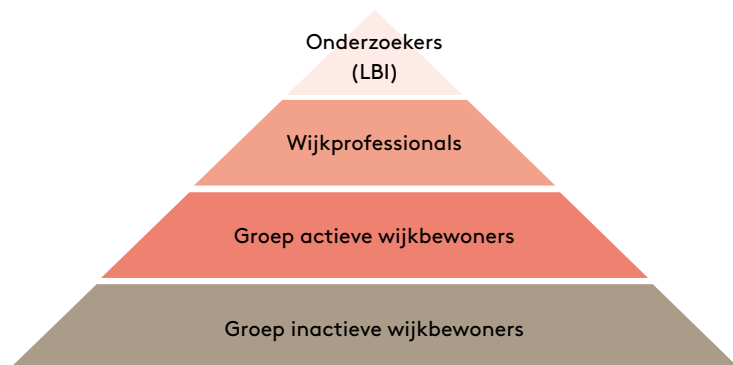
Coach in de wijk Venserpolder: 'Bewoners komen meer naar buiten, ze raken in contact met elkaar en ze worden gehoord. Mensen die normaal weinig inspraak hebben, blijken een heleboel te weten en wisselen al die kennis onderling en met professionals uit'.

Succesfactor → Laagdrempeligheid: kom naar de wijk toe, zorg voor zichtbaarheid in de wijk en bouw vertrouwen op.

Stap 2 Zorg voor een gelaagd projectteam

Via de actieve wijkbewoners en lokale welzijnsorganisaties worden medebewoners tot in de haarvaten van de wijk bereikt.

Tip → Begin een kerngroep met bewoners als vertegenwoordiging van de doelgroep.

Tip → Investeer veel tijd in het opbouwen van relaties met bewoners.

Tip → Zorg voor een adviescommissie met onafhankelijke experts voor externe input en reflectie.

Succesfactor → Zorg met een gelaagd projectteam dat veel mensen worden bereikt in de wijk. Maak direct gebruik van het netwerk van wijkbewoners.

Voorbeeld → Het project Venserpolder Groeit & Leeft bestond uit een kernteam van professionals en onderzoekers. Bewoners werden vanaf de start betrokken in een kernteam. Via het netwerk van het kernteam werd een brede groep bewoners bereikt voor de behoeften-inventarisatie en de projectactiviteiten.

Tip → Hoe bouw je een gelaagd projectteam? Betrek bijvoorbeeld de volgende personen:

- Onderzoekers
- Persoon die bekend is met de wijk, bijvoorbeeld een journalist
- Persoon die bekend is met de lokale gezondheid organisaties
- Persoon die bekend is met de lokale overheid
- Publieke gezondheidsinstellingen
- Gemeente
- Bestuurder van het gezondheidscentrum
- Maatschappelijk werk organisaties
- Gezondheidsnetwerken
- Actieve buurtbewoners

Stap 3 Identificeer en structureer de behoeften en krachten van wijkbewoners

Houd semi-gestructureerde interviews met bewoners waarbij alle domeinen van Positieve Gezondheid aan bod komen in de vragen. Vraag zowel naar positieve ervaringen als naar behoeften. Geef de bewoner ruimte om zijn/haar verhaal in eigen woorden te vertellen.

Tip → Gebruik het Bolk-model voor Positieve Gezondheid en Leefomgeving om activiteiten, behoeften, en de regie te structureren en helder te maken.

Succesfactor → Ga de wijk in, naar buurthuizen, naar winkelcentra, voor het vergroten van de diversiteit van geïnterviewden.

Stap 4 Breng belangen in kaart

Stimuleer dat bewoners samen met organisaties ideeën omzetten tot pilot interventies en acties. Zet daarbij in op samenwerking tussen organisaties en bewoners en het delen van verantwoordelijkheden.

Tip 1 → Laat buurtbewoners samen een logo ontwerpen of een slogan bedenken om de buurt missie zichtbaar te maken.

Tip 2 → Zorg dat een bewoner als ambassadeur voor het idee opstaat. Geef hem/haar een gezicht door zijn/haar pitch te filmen en te publiceren.

Voorbeeld → Workshop Positieve Gezondheid en Leefomgeving voor gemeentes Eindhoven, gemeente Groningen; het vinden van synergie tussen beleidsdomeinen.

Voorbeeld → Kiezen welke door bewoners bedachte pilot activiteiten uitgevoerd gaan worden door een veiling voor deze pilots te organiseren met professionals en bewoners

Succesfactor → Verbind communicatie tussen bewoners en professionals.

Succesfactor → Gebruik Positieve Gezondheid als verbindende visie tussen organisaties door het organiseren van bijeenkomsten over Positieve Gezondheid en regelmatig presenteren van dit concept.

Succesfactor → Stimuleer het ontwikkelen van vaardigheden bij bewoners.

Stap 5 Monitor het proces en het effect van pilots

Organiseer onderzoek ten dienste van bewoners door samen met bewoners de onderzoeksvragen te formuleren en de uitkomstmaten te kiezen.

Tip → Door regelmatig resultaten van de monitoring terug te koppelen naar het projectteam kan het project richting worden gegeven. Er is tijdig kans om bij te sturen als dat nodig is en het project kan verdieping krijgen omdat duidelijk wordt waar nog kansen liggen.

Tip → Continue communicatie over Positieve Gezondheid als gedeelde visie.

Tip → Continue aandacht voor de duurzaamheid van project-resultaten.

Succesfactor → communiceer de resultaten helder en verbind daar vervolgstappen aan.

Succesfactor → organiseer een nul-meting voordat de activiteiten starten om de eindmeting mee te kunnen vergelijken.

Stap 6 Gebruik diverse media voor communicatie over het project

Communicatie over het project richting bewoners is essentieel. Gebruik verschillende media zoals Facebook, WhatsApp groepen, websites, lokale kranten en lokale TV.

Tip → vraag bewoners welke kanalen het meest worden gebruikt. Benut de kennis uit je kernteam.

Stap 7 Integreer succesvolle activiteiten in beleid en taken van bestaande organisaties

Borging van projectsuccessen moet vanaf het begin van het project onder de aandacht zijn en blijven. Zet in op het versterken en uitbreiden van verbindingen tussen bestaande organisaties en bewoners-activiteiten. Zet in op het versterken van vaardigheden van bewoners. Breng nieuwe activiteiten tijdig onder bij een organisatie en maak deze verantwoordelijk voor de continuïteit.

Tip → Zorg ervoor dat een activiteit niet afhankelijk is van één enkel persoon.

Tip → Gebruik de krachten van bewoners. Durf als professional initiatieven vanuit bewoners te laten ontstaan. Biedt ondersteuning als dat nodig is, maar neem niet de verantwoordelijkheid uit handen.

 Succesfactor → Nodig lokale beleidsmakers in een vroeg stadium uit voor deelname in het projectteam.

 Voorbeeld →
Buurtbewoner: 'Ze hebben dingen écht aangepakt en daar ben ik heel blij mee. Dan denk je van 'Oh, ze luisteren toch naar ons'.

Bolk-model voor Positieve Gezondheid en Leefomgeving

Complementaire tools die kunnen worden ingezet:

- Interviews om behoeften en krachten te inventariseren gebaseerd op Positieve Gezondheid
- Locatie-specifieke leefomgevingsscans gebaseerd op Positieve Gezondheid
- Workshops over Positieve Gezondheid voor bewoners en professionals voor het ontwikkelen van een gedeelde visie
- Bolk-model Positieve Gezondheid en Leefomgeving voor het structureren van informatie, ontdekken van synergie tussen stakeholders en zichtbaar maken van de regievraag
- Maatschappelijke kosten/baten-analyses
- Proces- en effect-evaluaties op basis van kwalitatieve en kwantitatieve data.

Contact

Herman van Wietmarschen
projectleider, onderzoeker
integrale gezondheid

E-mail
h.vanwietmarschen@louisbolk.nl
Telefoon
+31(0)343 523 860

Sjef Staps
senior onderzoeker duurzame
ontwikkeling

E-mail
s.staps@louisbolk.nl
Telefoon
+31(0)343 523 860